

Солоненко О. М., професор кафедри конституційного права та прав людини НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ «ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ»

Новітні інтеграційні процеси, які зокрема обумовлені й асоційованим членством України з Європейським Союзом, зумовлюють магістральні напрями зовнішньої політики нашої держави, що дає можливість розширювати співробітництво в політичній, економічній, соціальній, культурній та інших сферах.

Відтак, це актуалізує сучасний аналіз розуміння «гендерної рівності» в усіх сферах державно-політичного та суспільного життя: сфері рівного доступу до служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, соціального забезпечення, зайнятості тощо.

Як зазначає Черняхівська В. В., наразі у ЄС проблемами гендерної рівності займаються Комітет Європейського Парламенту з жіночих справ, Відділ рівних можливостей Європейської Комісії; Дорадчий комітет з рівних можливостей, інформаційний сектор для жінок Загальносуспільного відділу Генерального директора з питань інформації, культури і аудіовізуальних засобів. Поряд із структурами Європейського Союзу гендерними проблемами займаються інститути Ради Європи та Організація з безпеки та співробітництва в Європі, оскільки ООН розглядає гендерне питання як один із пріоритетів розвитку людства [1, с. 91-94].

На наш погляд, розуміння категорії «гендерна рівність» мають надавати, насамперед відповідні «теорії гендерної рівності». Такими теоріями, які прийнятні нині в гуманітарних і соціальних науках, відповідно до мети наукових досліджень, є теорії розуміння гендерної рівності як стратифікованої категорії, соціального конструювання гендерної рівності, інтерпретація

гендерної рівності як культурного символу та теорія гендерної системи.

Теорія гендерної рівності як стратифікованої категорії заснована на основних положеннях класичних теорій соціальної нерівності та соціальної стратифікації. Гендерна рівність, як стратифікована категорія, аналізується у зв'язку з такими самими стратифікованими категоріями як «клас», «раса», «національність», «вік». У їх переліку провідна роль у визначенні гендерних ролей в суспільстві відводиться категоріям влади і домінування.

В теорії гендерної рівності як культурного символу центральною категорією аналізу виступає стать, яка має як біологічну, так і культурно-символічну інтерпретацію. Наголошується, що біологічна статева диференціація закріплюється в культурі через символіку чоловічого та жіночого начал. Культурно-символічний смисл жіночого начала представлений терміном «фемінний», а чоловічого – «маскулінний». Фемінність (лат. *femina* – жінка) пояснюється як набір особистісних і поведінкових рис, адекватних стереотипу «справжня жінка» – м'яка, турботлива, ніжна, слабка, беззахисна, що потребує чоловічого покровительства. Маскулінність (лат. *masculinus* – чоловічий) розглядається теж як набір особистісних і поведінкових рис, але вже адекватних стереотипу «справжнього чоловіка» – мужнього, впевненого у собі, владного і т.ін. В діалектиці понять «маскулінність» та «фемінність» підкреслюється ієрархічний (з пануючим чоловічим началом) принцип організації соціуму.

Теорія гендерних систем зосереджує акценти на гендерних взаємодоповнюючих відносинах, заснованих на нерівності статей. Проблема соціальної взаємодії нерівних статей розв'язується на користь ідеї концентрації матеріального і символічного капіталів в руках чоловіків та їх домінуючої ролі в системі владних відносин. Основні поняття теорії «гендерний порядок» та «гендерний режим» співвіднесені з поняттям

«суспільство» та закріплюють у суспільній свідомості історично задані параметри владних відносин між чоловіками і жінками.

Відповідно до теорії соціального конструювання гендерна рівність, з одного боку, конструюється в процесі соціалізації, розподілу праці, системою гендерних ролей, сім'єю, за посередництвом масової інформації, а з іншого, – за посередництвом самих індивідів – на рівні свідомості (гендерної ідентифікації) шляхом прийняття заданих суспільством норм і ролей.

Розуміння гендерної рівності в рамках теорії соціального конструювання зводиться до наступного: гендерна рівність – це система міжособистісних взаємодій, за посередництвом яких створюється, стверджується, підтверджується і відтворюється уявлення про чоловіче та жіноче начало як базових категорій соціального порядку [2].

Короткий аналіз теорій гендерної рівності дає підстави для висновку, що всі вони в єдності формують уявлення про основні етапи розвитку людини від «статі» до «гендерної рівності». «Стать» співвідноситься з тілесними і фізичними відмінностями між чоловіками та жінками, «гендерна рівність» – із соціальними очікуваннями від кожної статі [3, с. 11].

Таким чином, враховуючи наведене вище, гендерна рівність – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та відносин жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їх статі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Черняхівська В. В. Гендер в організації державного управління демократичних суспільств / В. В. Черняхівська // Вісник Київського національного університету імені Тараса

Шевченка. Державне управління. 2014. Вип. 1. С. 91-94.
URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknud_2014_1_28.

2. Рада Європи Стратегія гендерної рівності на 2014-2017 роки. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680590176>
(дата звернення: 12.03.2018)

3. Петрова, Р. Г. Гендерология и феминология: Учебное пособие / Р. Г.Петрова. - 5-е изд., перераб и доп. М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и. К°», 2012. 272 с.
URL: <http://znanium.com/bookread2.php?book=415226>